

**WARMIŃSKO-MAZURSKI ODDZIAŁ
STRAŻY GRANICZNEJ**
im. gen. bryg. Stefana Pasławskiego

Kętrzyn, dnia...marca2025r.

WM-NK-SSAM.0910.5.2024

Egz. pojedynczy

Pankpt. SG Piotr PIETRZAK

p.o. KOMENDANT
Placówki Straży Granicznej
w Węgorzewie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

z kontroli na temat: „Tryb mandatowy oraz prowadzenie czynności w sprawach o wykroczenie”, kontrola planowa realizowana w trybie zwykłym w Placówce Straży Granicznej w Węgorzewie, ul. Jana Pawła II 41, 11-600 Węgorzewo.

Kontrolę przeprowadzono na podstawie ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r., poz. 224). Czynności kontrolne przeprowadził zespół kontrolerów w składzie:

- kierownik zespołu – st. sierż. SG Aleksandra BIELSKA– starszy kontroler Zespołu Kontroli Ruchu Granicznego Grupy Granicznej PSG w Bezledach delegowana do czasowego pełnienia służby w Wydziale Kontroli Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej, na podstawie upoważnienia nr 6/2024 z dnia 27czerwca 2024 r.

- członek zespołu – chor. SG Żaneta GÓRECKA–starszy specjalista w Wydziale Kontroli Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej, na podstawie upoważnienia nr 6/I/2024 z dnia 27czerwca 2024 r.

Kierownikiem komórki kontrolowanej w okresie objętym kontrolą był ppłk SG Rafał TUCHOLSKI– Komendant Placówki Straży Granicznej w Węgorzewie. Czynności kontrolne prowadzono w okresie od 27 czerwca 2024 r. do 28 stycznia 2025 r.

I. ZAKRES KONTROLI

Przedmiot kontroli:

- a) czynności w sprawach o wykroczenia,
- b) tryb mandatowy,
- c) gospodarka mandatowa,
- d) nadzór nad realizacją ww. obszarów,

okres kontroli od 01 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r.

II. CEL KONTROLI

Przeprowadzenie kontroli miało na celu ocenę działalności jednostki kontrolowanej dokonaną na podstawie ustalonego stanu faktycznego przy zastosowaniu przyjętych kryteriów kontroli. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości celem kontroli było również ustalenie ich zakresu, przyczyn i skutków oraz osób za nie odpowiedzialnych, a także sformułowanie zaleceń zmierzających do usunięcia nieprawidłowości.

III. OCENA KONTROLOWANEJ DZIAŁANOŚCI

W świetle dokonanych przez zespół kontrolny ustaleń w oparciu o przyjęte kryteria oceny pod względem legalności i rzetelności, funkcjonowanie Placówki Straży Granicznej w Węgorzewie w badanym obszarze i okresie **oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości:**

1. prowadzenie czynności w sprawach o wykroczenia, oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości:

- nieprawidłowości polegały na prowadzeniu przez funkcjonariuszy Straży Granicznej czynności wyjaśniających, a także skierowaniu wniosku o ukaranie do sądu w przypadku naruszeń, które nie mieściły się w katalogu wykroczeń pozostających we właściwości Straży Granicznej;
- za nieprawidłowość uznano skierowanie wniosku o ukaranie wraz z wnioskiem o skazanie bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenia kary, pomimo że w aktach sprawy były rozbieżności, co do okoliczności popełnienia wykroczenia tj. obwiniony nie przyznał się do winy i odmówił złożenia wyjaśnień;

* za uchybienia uznano:

- wykorzystanie przez funkcjonariusza prowadzącego czynności wyjaśniające wezwania zawierającego pouczenie do postępowania karnego;

2. zastosowanie trybu mandatowego oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości:

- nieprawidłowości polegały na wypełnianiu formularzy mandatowych niezgodnie z wymogami określonymi w art. 97 § 3 ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. *Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia* (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 1124)¹ oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 r. *w sprawie nakładania grzywnien w drodze mandatu karnego* (t.j. Dz.U. z 2017 poz. 613ze zm.)

¹ Zwanego dalej KPW.

tj. nie określono zachowania stanowiącego wykroczenie, czasu i miejsca jego popełnienia;

— w poszczególnych wykroczeniach nie nałożono punktów karnych odpowiadających popełnionemu wykroczeniu;

* za uchybienie uznano:

— wypełnianie formularzy mandatowych niezgodnie z wymogami określonymi w Wytycznych nr 69 Komendanta Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej z dnia 15 września 2017 r. w sprawie *zasad postępowania w sprawach o wykroczenia oraz określenia warunków uzyskania przez funkcjonariuszy uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, zasad ewidencjonowania, rozliczania upoważnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego*² oraz Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 w sprawie *nakładania grzywien w drodze mandatu karnego* (t.j. Dz.U. z 2017 poz. 613 ze zm.)

Pozytywnie oceniono, iż nakładano grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenia pozostające we właściwości Straży Granicznej.

3. gospodarkę mandatową, oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości:

— stwierdzono brak oświadczenia funkcjonariusza o odpowiedzialności materialnej, którego wzór określa załącznik nr 5 do Wytycznych Nr 59 Komendanta Warmińsko-Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej z dnia 19 lipca 2017 r. w sprawie *prowadzenia gospodarki mandatowej w Warmińsko-Mazurskim Oddziale Straży Granicznej*³;

— za nieprawidłowość uznano także błędne wpisy do ewidencji w zakresie wydawania bloczków mandatowych oraz ich zwrotu po służbie, a także przekazywanie bloczków poza ewidencją:

- a) w 4 przypadkach nie wpisano pobrania bloczków mandatowych do służby, natomiast funkcjonariusze nakładali mandaty karne w trakcie jej pełnienia,
- b) stwierdzono przypadki, w których funkcjonariusz nałożył mandat karny natomiast w ewidencji, w rubryce pobrania bloczka mandatowego wskazany był inny funkcjonariusz,
- c) stwierdzono również wpisanie odmiennie oznaczonych bloczków mandatowych w ewidencji niż wydane do służby,

— ponadto nie przekazywano funkcjonariuszom dokumentacji dot. rozliczenia mandatów karnych t.j. „*dowodów wpłaty*” na kwotę określoną w wystawionych przez nich w danym dniu mandatach.

* za uchybienie uznano:

— prowadzenie ewidencji rozliczenia mandatów karnych niezgodnie z Zał. Nr 2 do *Wytycznych nr 59 Komendanta W-MOSG*,

— rozbieżność daty w ewidencji, ze zbiorczym zestawieniem nałożonych mandatów karnych gotówkowych.

²Zwanych dalej *Wytycznych nr 69 Komendanta W-MOSG*.

³Zwanych dalej *Wytycznych nr 59 Komendanta W-MOSG*.

Pozytywnie oceniono wprowadzanie danych zawartych w mandatach karnych do systemu teleinformatycznego dostępnego w Portalu Usług Elektronicznych będącego w zasobach Ministerstwa Finansów.

4. Nadzór nad realizacją ww. obszarów oceniono pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości. Ustalony stan faktyczny wskazuje, iż nadzór był niewystarczający, bowiem doszło do powstania nieprawidłowości w obszarach poddanych kontroli.

IV. USTALENIA DOKONANE W TRAKCIE KONTROLI

Podstawą dokonanych ustaleń były materiały źródłowe udostępnione kontrolerom przez jednostkę kontrolowaną m.in. dokumentacja dot. realizacji czynności związanych z gospodarką mandatową oraz nadzoru w tym zakresie, dokumentacja dot. realizacji czynności związanych z postępowaniem mandatowym, a także materiały źródłowe udostępnione przez Wydział Operacyjno-Śledczy W-MOSG m.in. akta czynności w sprawach o wykroczenia realizowane w trybie art. 54 § 1 KPW.

1. Czynności w sprawach o wykroczenia

W ramach kontroli dokonano przeglądu przedmiotowych akt postępowania w sprawach o wykroczenia oraz materiałów zgromadzonych w toku prowadzonych czynności. Sprawdzeniem objęto materiały czynności w sprawach o wykroczenia, wszczętych i zakończonych w okresie od 1 stycznia 2023 r. do 31 grudnia 2023 r. W okresie objętym kontrolą w PSG w Węgorzewie wszczęto 7 spraw w ramach czynności w sprawach o wykroczenia, w których podejmowano szereg czynności procesowych. Ustalono, iż w PSG w Węgorzewie czynności w sprawach o wykroczenia prowadziła st. chor. szt. SG [REDACTED] oraz kpt. SG [REDACTED]. Ustalono, iż do zakresu obowiązków kpt. SG [REDACTED] należało min. „*prowadzenie oraz nadzór nad prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi, w tym postępowaniami sprawdzającymi oraz postępowaniami w sprawach o wykroczenia*”. Ponadto ww. funkcjonariusz posiadał uprawnienia do „*niezwłocznego podejmowania czynności wyjaśniających w związku z ujawnieniem przekroczenia granicy państwowej wbrew przepisom lub wystąpieniem innych zadań, na okoliczność których z urzędu wszczynane są postępowania wyjaśniające*”. Do zakresu obowiązków st. chor. szt. SG [REDACTED] należało, min. „*organizowanie i prowadzenie czynności służbowych w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców w zakresie należącym do właściwości SG*”, „*występowanie z wnioskami do sądów o ukaranie w sprawach o wykroczenia*”, a także „*występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia*”.

Kontroli poddano łącznie 7 spraw w związku z popełnionym wykroczeniem, które zostały zakończone w okresie objętym kontrolą, 5 spraw prowadzono na podstawie art. 120 ust. 1 i 10 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 690 ze zm. oraz t.j. Dz. U. z 2023 poz. 735 ze zm.) oraz 2 sprawy w związku z wykroczeniem z art. 94 § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. Kodeksu

wykroczeń⁴ (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 2151 ze zm. oraz t.j. Dz.U. z 2023 poz. 2119).

W przypadku spraw związanych z wykroczeniem z art. 120 ust. 1 i 10 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* ustalono, iż po zakończonych kontrolach legalności wykonywania pracy cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom funkcjonariusze Grupy ds. Cudzoziemców w PSG w Węgorzewie oraz w PSG w Barcianach przekazywali notatki urzędowe wraz z dokumentacją, w której zawarte były ustalenia stanu faktycznego w zakresie przestrzegania przepisów dotyczących legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W 4 przypadkach czynności w sprawach o wykroczenia realizowano w oparciu o informacje przekazane przez funkcjonariuszy Grupy ds. Cudzoziemców w PSG w Węgorzewie oraz w 1 przypadku przez funkcjonariuszy Grupy ds. Cudzoziemców w PSG w Barcianach.

W przypadku pozostałych 2 spraw w związku z wykroczeniem z art. 94 § 1 KW, prowadzone czynności w sprawach o wykroczenia nie należały do właściwości Straży Granicznej co zaklasyfikowano jako nieprawidłowość⁵. Za powyższe odpowiedzialni są funkcjonariusze, którzy wystawili wezwanie do stawiennictwa w Placówce Straży Granicznej w Węgorzewie celem dokonania dalszych czynności procesowych, a także funkcjonariusz, który przeprowadził czynności wyjaśniające kierując wniosek o ukaranie do sądu. Przyczyną nieprawidłowości mogła być błędna interpretacja podstawy prawnej do podejmowania czynności wyjaśniających przez funkcjonariuszy. Skutków ww. nieprawidłowości nie stwierdzono. Odnosząc się do powyższej kwestii kierownik podmiotu kontrolowanego wskazał, że: *Czynności wyjaśniające podejmowane są przez organy ścigania przed wszczęciem postępowania o wykroczenie, w celu ustalenia czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku. Podstawą prawną wszczęcia czynności wyjaśniających jest art. 54§1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczeniach. Ponadto na podstawie art. 17§3 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczeniach uprawnienia oskarżyciela publicznego przysługują również m.in. organom administracji rządowej. A uprawnienie Straży Granicznej do przeprowadzenia czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenia wynika z art. 5 ustawy z dnia 12.10.1990 r. o Straży Granicznej, w myśl którego Komendant Placówki jest organem administracji rządowej.*

Zauważyć jednak należy, że zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy *o Straży Granicznej*, do zadań formacji należy ściganie sprawców wykroczeń pozostających we właściwości Straży Granicznej. Odwołując się do art. 95 § 1 *KPW*, postępowanie mandatowe prowadzi Policja, a inne organy gdy przepis szczególnie tak stanowi. Dalej, § 4 ww. ustawy stanowi, że jeżeli uprawnienie dla funkcjonariuszy określonego organu do nakładania grzywien wynika z innej ustawy, a ustawa ta nie określa wykroczeń, do których stosuje się postępowanie mandatowe zakres wykroczeń, za które można nałożyć grzywnę w drodze mandatu karnego określi w drodze rozporządzenia, właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, mając na względzie konieczność zapewnienia szybkiej reakcji na fakt popełnienia wykroczenia, a także potrzebę należytej ochrony dóbr szczególnie narażonych na naruszenia ze strony sprawców wykroczeń. Zgodnie z art. 11 ust. 1pkt 6a, ustawy z dnia 12 października 1990 r. *o Straży Granicznej* funkcjonariusze mają prawo do nakładania

⁴Zwanego dalej KW.

⁵Akta kontroli, str. 247-296.

grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia. Wspomniane wykroczenia zostały wyszczególnione w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 kwietnia 2014 r. w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 1437 ze zm. oraz t.j. Dz.U. z 2023 poz. 662). Zgodnie z § 2 ww. rozporządzenia, wspomniany wcześniej art. 94 § 1 KW nie należał do właściwości Straży Granicznej. Reasumując, uprawnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego zostały nadane funkcjonariuszom Straży Granicznej w ww. ustawie o Straży Granicznej, natomiast ich zakres określa ww. Rozporządzenie MSWiA.

Idąc dalej, art. 54 § 1 KPW stanowi, iż w celu ustalenia czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, Policja z urzędu przeprowadza czynności wyjaśniające. Czynności te w miarę możliwości należy podjąć w miejscu popełnienia czynu bezpośrednio po jego ujawnieniu. Powinny one być zakończone w ciągu miesiąca od ich podjęcia. Zatem w sytuacji, w której funkcjonariuszom Straży Granicznej nie przyznano uprawnień do nałożenia grzywny w drodze mandatu karnego w celu ustalenia, czy istnieją podstawy do wystąpienia z wnioskiem o ukaranie oraz zebrania danych niezbędnych do sporządzenia takiego wniosku, czynności wyjaśniające powinna przeprowadzić Policja. Powyższy pogląd podziela również radca prawny w opinii prawnej z dnia 26 listopada 2024 r.⁶

W toku kontroli zweryfikowano sposób prowadzenia akt sprawy przez funkcjonariuszy PSG w Węgorzewie. Prowadzący czynności w sprawach o wykroczenia niezwłocznie po przekazaniu przez funkcjonariuszy Grupy ds. Cudzoziemców PSG w Węgorzewie oraz PSG w Barcianach, dokonywali rejestracji sprawy w systemie CBD SG EWIDA.

Funkcjonariusze prowadzący czynności w sprawach o wykroczenia w myśl art. 54 § 6 KPW niezwłocznie przesłuchiwali osobę, co do której istniały uzasadnione podstawy do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Przed rozpoczęciem czynności przesłuchania, funkcjonariusze pouczali osoby wezwane o jakie wykroczenie może zostać obwiniona oraz pouczali o przysługujących uprawnieniach i obowiązkach osoby podejrzanej w postępowaniu w sprawie o wykroczenie. Pouczenia zostały opatrzone datą oraz podpisem osoby podejrzewanej o popełnienie wykroczenia, która potwierdziła podpisem fakt jego otrzymania. Jednocześnie w trakcie przesłuchania obwiniony pouczany był o możliwości zgłaszania wniosków dowodowych.

W sprawach RSOW 3/2023/1 oraz 134/2023/1 funkcjonariusz w pouczeniu na wezwaniu do osobistego stawiennictwa w PSG w Węgorzewie zastosował pouczenie do postępowania karnego, co uznano za uchybie⁷. W wyjaśnieniach podmiot kontrolowany wskazuje, iż funkcjonariusz prowadzący czynności wyjaśniające w sprawach o wykroczenia w danym czasie posiadał wezwania zawierające pouczenia do postępowania karnego, które zostały umieszczone w drukach procesowych, znajdujących się w dokumentach Zarządu Operacyjno-Śledczego KGSG.

Każdemu obwinionemu zapewniono prawo do korzystania na etapie czynności wyjaśniających z pomocy obrońcy i dostępu do akt sprawy. Zgromadzony materiał dowodowy obejmował treści protokołów przesłuchania obwinionych oraz protokoły

⁶ Akta kontroli, str. 176-181.

⁷ Akta kontroli, str. 189-192, 236-237 i 297-298.

przesłuchania świadków wykroczenia.

W przypadku czynności RSO 24/2023/1 stwierdzono nieprawidłowość⁸. Protokół przesłuchania osoby obwinionej zawiera treść, iż osoba obwiniona: „*nie przyznaje się do winy, nie składa wyjaśnień i nie wnosi wniosków dowodowych*”. Jednakże w dalszych materiałach sprawy pobrano oświadczenie obwinionego w sprawie wyrażenia zgody na zamieszczenie we wniosku o ukaranie, wniosku o skazanie obwinionego bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenie mu kary. Powyższe jest możliwe tylko w przypadku gdy w świetle zebranych dowodów wyjaśnienia obwinionego oraz okoliczności popełnienia wykroczenia nie budzą wątpliwości, a cele postępowania zostaną osiągnięte mimo nieprzeprowadzenia rozprawy zgodnie z art. 58 § 2 KPW. Wskazane rozbieżności powinny być usunięte przed skierowaniem wniosku o ukaranie. Przyczyną ww. nieprawidłowości jest nierzetelne prowadzenie dokumentacji, za którą odpowiedzialny jest funkcjonariusz prowadzący czynności wyjaśniające. Skutków w tej sprawie nie stwierdzono.

W prowadzonych sprawach w związku z wykryciem sprawców popełnionego wykroczenia i przedstawieniu im zarzutów, sporządzono wnioski o ukaranie do sądu. Wniosek poprzedzony był notatką urzędową zawierającą obszerne ustalenia niezbędne do sporządzenia wniosku o ukaranie. Wnioski o ukaranie odpowiadały wymogom formalnym określonym w art. 57 KPW i były podpisane przez osoby do tego upoważnione.

Na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego w sprawach objętych kontrolą wynika, iż wszystkie czynności podejmowane w toku czynności wyjaśniających zostały zakończone w ciągu miesiąca od ich podjęcia.

Badany obszar oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

2. Tryb mandatowy

Zespół kontrolny dokonał oceny prawidłowości dokumentowania czynności związanych z prowadzeniem postępowań mandatowych w oparciu o kopie odcinków mandatów karnych znajdujących się w dyspozycji Placówki, a także przedstawionej do kontroli dokumentacji.

Zgodnie z § 3 ust. 1 pkt. 2 oraz § 3 ust. 2 i 3, Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 kwietnia 2014 r. w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego oraz zgodnie z § 8 ust. 1 Wytocznych nr 69 Komendanta W-MOSG, dokumentem uprawniającym funkcjonariusza do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego jest pisemne upoważnienie wydane przez Komendanta W-MOSG. Funkcjonariusze Placówki Straży Granicznej w Węgorzewie nakładając mandaty posiadali wymagane upoważnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego. Ewidencję ww. upoważnień prowadzi Wydział Operacyjno-Śledczy W-MOSG, natomiast PSG w Węgorzewie prowadzi ewidencję pomocniczą wydanych upoważnień, dla funkcjonariuszy tej jednostki.

W okresie objętym kontrolą w PSG w Węgorzewie tryb mandatowy stosowało 9 funkcjonariuszy SG, którzy posiadali ważne i aktualne upoważnienia do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego:

- mł. chor. SG [REDAKTOWANE] – emerytowany funkcjonariusz; upoważnienie nr 68/248/14 z dnia 02.07.2014 r., zwrócone w dniu 19.02.2024 r., kopia upoważnienia

⁸Akta kontroli, str. 238-246.

udostępniona przez Wydział Operacyjno-śledczy W-MOSG,

- chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/361/14, z dnia 03.07.2014r.
- mł. chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/4/17, z dnia 02.03.2017 r.
- sierż. szt. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/283/14, z dnia 02.07.2014r.
- mł. chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/111/15, z dnia 01.10.2015 r.
- mł. chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/5/17, z dnia 02.03.2017 r.
- sierż. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/28/19, z dnia 19.08.2019 r.
- st. chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/356/14, z dnia 03.07.2014r.
- st. chor. SG [REDACTED] – upoważnienie nr 68/359/14, z dnia 03.07.2014 r.

Ww. funkcjonariusze PSG w Węgorzewie nałożyli na sprawców wykroczeń mandaty karne kredytowane (łącznie 6 szt.) oraz gotówkowe (łącznie 14 szt.). Mandatów karnych zaocznych w okresie objętym kontrolą nie nałożono.

We wszystkich analizowanych przypadkach potwierdzono, iż nałożone grzywny w drodze mandatu karnego należały do uprawnień Straży Granicznej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 kwietnia 2014 r. *w sprawie wykroczeń, za które funkcjonariusze Straży Granicznej są uprawnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.*

Sprawdzeniem objęto 20 formularzy mandatów karnych pod względem ich właściwego wypełnienia zgodnie z wymogami określonymi w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 *w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego* oraz zasadami określonymi w § 17 *Wytycznych nr 69 Komendanta W-MOSG*. W tym zakresie stwierdzono uchybień⁹ dotyczące wypełnienia poszczególnych blankietów. Funkcjonariusze wypełniając odcinek mandatowy niewłaściwie zaznaczali rodzaj mandatu. W 5 przypadkach stwierdzono podkreślenia jednakże zgodnie z § 17 pkt. 2 *Wytycznych nr 69 Komendanta W-MOSG*, funkcjonariusz powinien wyraźnie zaznaczyć rodzaj nakładanego mandatu, oznaczenie powinno mieć formę koła lub elipsy, zabronione jest stosowanie podkreśleń i skreśleń. Ponadto w jednym przypadku znajdowała się nieczytelna informacja o ukaranym, w 10 przypadkach sprawca wykroczenia złożył nieczytelny podpis na formularzu mandatowym oraz w 4 przypadkach funkcjonariusz nie wpisał imienia ojca osoby ukaranej mandatem karnym.

Ponadto w kontrolowanych formularzach mandatów karnych stwierdzono poniżej opisane nieprawidłowości¹⁰. W 15 blankietach w polu „*opis i kwalifikacja*” nie określono czasu popełnionego wykroczenia, natomiast w 12 blankietach nie określono miejsca popełnionego wykroczenia. Z kolei w 11 formularzach funkcjonariusz nie wskazał zachowania stanowiącego wykroczenie. Odwołując się do art. 97 § 3 *KPW* oraz § 4 ust. 2 lit. c Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 lutego 2002 *w sprawie nakładania grzywien w drodze mandatu karnego*, funkcjonariusz nakładający grzywnę jest obowiązany określić zachowanie stanowiące wykroczenie, czas i miejsce jego popełnienia oraz kwalifikację prawną. Dotyczy to również nałożenia grzywien w drodze mandatu karnego, w rezultacie działań podejmowanych po uprzednim przeprowadzeniu kontroli legalności powierzenia cudzoziemcom wykonywania pracy, wykonywania pracy przez cudzoziemców i prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców wynikających z ustawy z dnia 20 kwietnia

⁹Akta kontroli, str. 75-122.

¹⁰Akta kontroli, str. 75-122, 185-186 i 188-192.

2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*. Powyższe nieprawidłowości mogą wynikać z braku rzetelności przy wypełnianiu blankietów mandatów. Odpowiedzialność za nieprawidłowości ponoszą funkcjonariusze nakładający grzywnę w drodze mandatu karnego. Skutków nie stwierdzono.

Ponadto w trakcie kontroli stwierdzono, iż w 2 blankietach funkcjonariusz nie ujął liczby punktów karnych odpowiadających popełnionemu wykroczeniu, co zaklasyfikowano jako nieprawidłowość¹¹. Należy wskazać, iż ww. przypadki odnoszą się do wykroczeń popełnionych przez cudzoziemców naruszających przepisy ruchu drogowego. Paragraf 1 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 14 września 2023 r. w sprawie *ewidencji kierujących pojazdami naruszających przepisy ruchu drogowego* (Dz. U. z 2023 poz. 1897)¹² określa sposób punktowania i liczbę punktów odpowiadających naruszeniu przepisów ruchu drogowego popełnionemu przez osobę uprawnioną do kierowania pojazdem silnikowym lub motorowerem w załączniku nr 1 do ww. rozporządzenia. Na podstawie § 2 ust. 1 i 3 ww. Rozporządzenia *ewidencja jest prowadzona w formie elektronicznej w systemach teleinformatycznych Policji. Ewidencję prowadzi komendant wojewódzki Policji właściwy ze względu na miejsce zamieszkania kierującego wpisanego do ewidencji, a w przypadku osoby niemającej miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej - komendant wojewódzki Policji właściwy dla miejsca popełnienia ostatniego z naruszeń wpisanych do ewidencji*. Techniczne przypisanie punktów karnych za wykroczenia popełnione przez cudzoziemców było możliwe od dnia 17 września 2023 r.

W trakcie czynności kontrolnych ustalono, iż prowadzona jest *Ewidencja kierujących pojazdami i naruszających przepisy ruchu drogowego PSG w Węgorzewie, WM-WE-4421, B-Rdet WM-WE-20/20*. W powyższej ewidencji w okresie objętym kontrolą nie odnotowano wpisów odnośnie sporządzenia karty rejestracyjnej tzw. Mrd-5. W przypadku gdy funkcjonariusz nałożył grzywnę w drodze mandatu karnego i jeżeli zgodnie z *Rozporządzeniem MSWiA*, do danego naruszenia wskazana jest liczba punktów odpowiadających popełnionemu naruszeniu, powinien sporządzić kartę Mrd-5, a następnie przekazać ją przełożonemu. Karta powinna zostać przekazana do właściwej jednostki organizacyjnej Policji, która dokonuje wpisu we właściwej ewidencji. Jednocześnie stwierdzono, że funkcjonariusz wystawiający mandat karny nie wpisał liczby punktów karnych do blankietu mandatu.

Za powyższe nieprawidłowości odpowiedzialny jest funkcjonariusz wystawiający mandat karny. Powyższe nieprawidłowości wynikają z braku przedmiotowej wiedzy funkcjonariuszy w ww. zakresie. Skutkiem nieprawidłowości jest nie wpisanie punktów karnych w ewidencji za popełnione wykroczenie.

Badany obszar oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

3. Gospodarka mandatowa

W okresie objętym kontrolą, zgodnie z obowiązującym Wewnętrznym Podziałem Zadań Placówki Straży Granicznej w Węgorzewie zadanie związane z prowadzeniem gospodarki mandatowej w tym przyjmowanie i rozliczanie środków pieniężnych pochodzących z tytułu nałożonej grzywny w drodze mandatu karnego przypisane zostało dla st. chor. SG [REDACTED] – w okresie objętym kontrolą starszy kontroler ds.

¹¹Akta kontroli, str. 113 i 116.

¹²Zwanego dalej *Rozporządzeniem MSWiA*.

zabezpieczenia logistycznego. W trakcie kontroli stwierdzono brak oświadczenia ww. funkcjonariusza o odpowiedzialności materialnej wymaganego na podstawie § 4 ust. 6 *Wytycznych nr 59 Komendanta W-MOSG* w związku z przyjęciem obowiązków prowadzącego gospodarkę mandatową. W wyniku przekazania obowiązków, powyższą funkcję przejął sierż. SG [REDACTED], zgodnie ze szczegółowym zakresem obowiązków i uprawnień kontrolera, a następnie p.o. specjalisty do spraw zabezpieczenia logistycznego Placówki SG w Węgorzewie. Ww. funkcjonariusz złożył stosowne oświadczenie. Brak oświadczenia o odpowiedzialności materialnej st. chor. SG [REDACTED] zakwalifikowano jako nieprawidłowość¹³, za którą odpowiedzialny jest Komendant PSG sprawujący nadzór nad prowadzeniem gospodarki mandatowej (§ 4 ust. 3 *Wytycznych nr 59 Komendanta W-MOSG*) oraz funkcjonariusz wówczas prowadzący gospodarkę mandatową. Powyższa nieprawidłowość wynika z niewystarczającego nadzoru ww. zakresie. Skutków ww. nieprawidłowości nie stwierdzono.

Fakt pobrania bloczków mandatowych z Pionu Głównego Księgowego W-MOSG uprawniony funkcjonariusz Placówki odnotowuje w *Dzienniku Nakładanych Grzywien w drodze mandatu w PSG Węgorzewo, RWD 81 poz. 4*. W rejestrze druków ścisłego zarachowania bloczków mandatów karnych dokumentowany jest przychód, rozchód oraz stan bloczków według rozliczeń zbiorczych i zrealizowanych zapotrzebowania na ich wydanie. Na podstawie *Ewidencji Rozliczenia Mandatów Karnych (pobrania, rozdziału i zdania bloczków mandatowych karnych) W-MOSG Pionu Głównego Księgowego, WM-FI-3222, WM-FI-185/18* ustalono, iż w okresie objętym kontrolą na stanie PSG w Węgorzewie było 6 bloczków mandatowych po 20 blankietów¹⁴.

Funkcjonariusze Placówki pobierali bloczki mandatowe podczas odprawy do służby od Dyżurnego Operacyjnego Placówki. Wydanie oraz ich zwrot po służbie został odnotowany w *Księżce ewidencji wydanej do służby broni i sprzętu techniki specjalnej w PSG w Węgorzewie*. W powyższej ewidencji w rubryce „Notatnik/MK” funkcjonariusz wydający sprzęt wpisywał numer notatnika oraz numer bloczka mandatowego. W trakcie czynności kontrolnych stwierdzono nieprawidłowości¹⁵. W powyższej ewidencji nie został odnotowany fakt pobrania bloczków mandatowych do służby, natomiast ww. funkcjonariusze nałożyli mandat karny:

- DG4206581, mł. chor. SG [REDACTED],
- DG4206582, chor. SG [REDACTED],
- DG4206689, chor. SG [REDACTED],
- DG4206692, st. chor. SG [REDACTED].

Za nieprawidłowości¹⁶ uznano przypadki, w których funkcjonariusz w trakcie pełnienia służby nałożył mandat karny, natomiast w ewidencji w rubryce pobrania bloczka mandatowego wskazany był inny funkcjonariusz:

- DG4206583, pobierająca bloczek mandatowy do służby sierż. szt. SG [REDACTED], wystawiający mandat mł. chor. SG [REDACTED],
- DG4206691, pobierający bloczek mandatowy do służby chor. SG [REDACTED], wystawiający mandat sierż. SG [REDACTED],

¹³ Akta kontroli, str.303 i 305-309.

¹⁴ Akta kontroli, str. 195-196.

¹⁵ Akta kontroli, str. 212-235 i 303.

¹⁶ Akta kontroli, str. 216, 229 i 304.

Kolejną nieprawidłowością¹⁷ jest błędne przypisanie oznaczenia bloczków mandatowych w ewidencji i wydanie bloczka z inną numeracją przez funkcjonariusza służby dyżurnej wydającego sprzęt do służby:

–w dniu 07.08.2023 r. w *Księżce ewidencji wydanej do służby broni i sprzętu techniki specjalnej w PSG w Węgorzewie*, w poz. 1, wskazano wydanie bloczka mandatowego nr „1” (oznaczenie bloczka mandatowego nr 1 – DG4206601 – DG4206620), wystawione mandaty DG4206664 oraz DG4206665,

–w dniu 20.09.2023 r. w *Księżce ewidencji wydanej do służby broni i sprzętu techniki specjalnej w PSG w Węgorzewie*, w poz. 1, wskazano wydanie bloczka mandatowego nr „1” (oznaczenie bloczka mandatowego nr 1 – DG4206601 – DG4206620), wystawiony mandat DG4206666.

Reasumując należy wskazać, iż występowały przypadki przekazywania bloczka mandatowego funkcjonariuszom poza ewidencją, a także z innym oznaczeniem niż w ewidencji co nie powinno mieć miejsca zważywszy na fakt, iż są to druki ścisłego zarachowania. Przyczyną ww. nieprawidłowości jest prowadzenie ewidencji w sposób nierzetelny przez funkcjonariusza służby dyżurnej wydającego broń i sprzęt do służby, a także przekazywanie sobie przez funkcjonariuszy pełniących służbę w terenie bloczków mandatowych poza ewidencją. Ponadto przyjęty sposób wydawania bloczków mandatowych do służby nie pozwala w przejrzysty sposób ustalić funkcjonariuszy będących w posiadaniu danego bloczka mandatowego. Za wskazaną nieprawidłowość odpowiedzialność ponosi funkcjonariusz służby dyżurnej oraz funkcjonariusze przekazujący sobie bloczki poza ewidencją. Skutków nieprawidłowości nie stwierdzono. Przyczyną nieprawidłowości jest nierzetelność w prowadzeniu ewidencji, a także nieprzykładanie należytej wagi do obowiązku dokumentowania obiegu bloczków mandatowych.

W przypadku nałożenia na sprawcę wykroczenia mandatu karnego gotówkowego, funkcjonariusz rozliczał się z nałożonego mandatu z funkcjonariuszem odpowiedzialnym za prowadzenie gospodarki mandatowej w placówce poprzez przekazanie odcinka blankietu mandatowego oraz kwoty nałożonej grzywny. W przypadku nieobecności funkcjonariusza środki płatnicze były deponowane w sejfie znajdującym się w pomieszczeniu Dyżurnego Operacyjnego PSG w Węgorzewie. Funkcjonariusz przyjmujący wpłatę pobranej gotówki od nakładającego mandat karny gotówkowy, wystawiał dowód wpłaty na kwotę określoną w wystawionych przez niego w danym dniu mandatach, do czego zobowiązywał go § 4 ust. 3 pkt 4 *Wytycznych Nr 59 Komendanta W-MOSG*, jednak nie przekazywał ww. dowodu wpłaty funkcjonariuszowi nakładającemu mandat karny gotówkowy. Powyższe zakwalifikowano jako nieprawidłowość¹⁸, za którą odpowiedzialny jest funkcjonariusz prowadzący gospodarkę mandatową. Przyczyną jest nieznanostwo regulacji w tym zakresie. Skutków nie stwierdzono.

Uprawniony funkcjonariusz odpowiedzialny za rozliczanie kwot pieniężnych z tytułu nałożonych grzywien w drodze mandatu karnego na bieżąco weryfikował informacje dotyczące danych zawartych w blankietach mandatów karnych. Następnie wprowadzał dane za pośrednictwem systemu teleinformatycznego dostępnym w Portalu Usług Elektronicznych będącym w zasobach Ministerstwa Finansów w terminie określonym w § 3 pkt 2 ww. *Wytycznych*.

¹⁷Akta kontroli, str. 227-228, 232-233 i 304.

¹⁸Akta kontroli, str. 303 i 310-343.

W kontrolowanym okresie sporządzono 9 zbiorczych zestawień nałożonych mandatów karnych gotówkowych oraz 5 zbiorczych zestawień nałożonych mandatów karnych kredytowanych, które terminowo były przekazywane do PGK W-MOSG. Poszczególne zestawienia zostały sporządzone w 3 bądź 2 egzemplarzach, w tym egzemplarz nr 1 i 2 zgodnie z rozdzielnikiem przekazano do właściwej komórki PGK i kasy W-MOSG, natomiast egzemplarz nr 3 opatrzony pieczęcią imienną wraz z podpisem osoby z PGK przyjmującej ww. dokumentację oraz środki pieniężne. Ponadto ww. osoba przyjmująca potwierdzała fakt przyjęcia dokumentacji i środków pieniężnych podpisem w *Ewidencji Służb Dyżurnych, Dziennik nakładanych grzywien w drodze mandatu karnego w PSG w Węgorzewie, WM-WE/4152/07*. W trakcie kontroli ustalono, że istnieje rozbieżność zamieszczonej daty w ww. ewidencji, a zbiorczym zestawieniem, co uznano jako uchybiecie¹⁹ (data rozliczenia zestawienia nie jest tożsama z datą i pieczęcią osoby przyjmującej – prawdopodobnie błędnie ustawiony datownik).

W trakcie kontroli stwierdzono, iż Placówka Straży Granicznej w Węgorzewie prowadzi ewidencję bloczków mandatów karnych oraz ewidencję rozliczania mandatów karnych do czego zobowiązują *Wytyczne nr 59 Komendanta W-MOSG*. Prowadzona *Ewidencja Służb Dyżurnych, Dziennik nakładanych grzywien w drodze mandatu karnego w PSG w Węgorzewie, WM-WE/4152/07* występuje w formie zeszytu z pismem odręcznym z podziałem na ewidencję bloczków mandatów karnych i ewidencję rozliczania mandatów karnych. Jednakże wspomniana ewidencja nie odzwierciedla w pełni Załącznika nr 2 do *Wytycznych nr 59 Komendanta W-MOSG* m.in. brakuje w tabeli nazwy „seria, nr mandatu nałożonego”, nie wyszczególniono także „mandatu zaocznego” co uznano za uchybiecie²⁰. Ponadto ewidencja jest prowadzona w sposób nierzetelny, brakuje wpisów w zakresie nr dowodu wpłaty, nr dowodu wpłaty do kasy oraz podpisu zdającego co uznano za uchybiecie²¹. Za powyższe odpowiedzialny jest funkcjonariusz prowadzący gospodarkę mandatową.

Badany obszar oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

4. Nadzór nad realizacją ww. obszarów

Wewnętrzny Podział Zadań Placówki SG w Węgorzewie zatwierdzony przez Komendanta W-MOSG zawiera podział kompetencji w podmiocie kontrolowanym, zgodnie z którym Komendant Placówki wykonuje swoje zadania przy pomocy podległych mu Zastępców Komendanta Placówki oraz Kierowników Grup. Komendant jest również przełożonym wszystkich funkcjonariuszy i pracowników Placówki.

Zgodnie z Wewnętrznym podziałem zadań Placówki SG w Węgorzewie, nadzór w obszarze objętym kontrolą sprawuje Zastępca Komendanta PSG w Węgorzewie. Natomiast prowadzenie postępowań w sprawach o wykroczenia przypisano Zespołowi ds. Przystępstw i Wykroczeń.

Nadzór nad realizacją przez Placówkę *Wytycznych nr 69 Komendanta W-MOSG* przypisuje się kierownikowi komórki organizacyjnej, czyli Komendantowi Placówki Straży Granicznej w Węgorzewie. W ramach sprawowanego nadzoru nad czynnościami wymienionymi w ww. wytycznych kierownicy komórki organizacyjnej zobowiązani

¹⁹ Akta kontroli, str. 75, 114, 120 i 211.

²⁰ Akta kontroli, str. 203-211 i 302.

²¹ Akta kontroli, str. 211.

są do m.in. przeprowadzania systematycznych kontroli czynności wykonywanych przez podległych funkcjonariuszy w zakresie prowadzonych czynności wyjaśniających oraz nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

W trakcie kontroli stwierdzono, iż akta sprawy prowadzonych czynności wyjaśniających obejmowały *Kartę nadzoru sprawy*. Wskazane karty obejmowały wpisy Komendanta PSG w Węgorzewie, Zastępcy Komendanta PSG w Węgorzewie lub Kierownika Grupy Operacyjno-Śledczej. Adnotacje dotyczyły treści poleceń, uwag lub wytycznych w celu ukierunkowania działań prowadzącego sprawę o wykroczenie. Wpisy były dokonywane wraz z wszczęciem czynności wyjaśniających w sprawach o wykroczenie i dotyczyły realizacji kolejnych czynności m.in. zarejestrowania przedmiotowego wykroczenia w CBD EWIDA i dokonywania czynności ewidencyjnych, przesłuchania świadków, przesłuchania obwinionego o popełnienie wykroczenia, a także sporządzenia akt kontrolnych czynności wyjaśniających czy bieżące informowanie o wykonanych czynnościach przełożonego.

Zgodnie z *Wytycznymi nr 59 Komendanta W-MOSG*, Komendant PSG sprawuje nadzór nad prowadzeniem gospodarki mandatowej w PSG, wyznacza inkasentów oraz osoby uprawnione do przekazywania informacji za pośrednictwem systemu teleinformatycznego oraz określa obowiązki inkasentów i służby dyżurnej w poszczególnym zakresie. Ponadto Komendanci PSG lub osoby przez nich upoważnione, w ramach sprawowanego nadzoru dokonują kontroli stanu bloczków mandatowych oraz terminowości ich rozliczeń, prawidłowości rozliczania pobranych przez inkasenta lub służby dyżurnej środków pieniężnych oraz prawidłowości i terminowości rozliczeń mandatów wystawionych przez uprawnionych funkcjonariuszy, także terminowości wprowadzanych informacji objętych formularzem mandatu karnego za pośrednictwem systemu teleinformatycznego.

W toku kontroli stwierdzono, iż doszło do wielu nieprawidłowości w prowadzeniu czynności w sprawach o wykroczenia oraz w zakresie trybu mandatowego, a także w prowadzeniu gospodarki mandatowej, w związku z czym uznano, że nadzór w powyższych obszarach był niewystarczający, co zaklasyfikowano jako nieprawidłowość.

Badany obszar oceniono pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości.

V. ZALECENIA

W świetle dokonanych ustaleń kontroli, w celu usprawnienia działalności kontrolowanej jednostki polecam:

1. prowadzić czynności w sprawach o wykroczenia, stosować tryb mandatowy oraz prowadzić gospodarkę mandatową zgodnie z obowiązującymi przepisami,
2. przeprowadzić szkolenia lokalne dla funkcjonariuszy, w ramach których zostanie omówiona tematyka stosowania trybu mandatowego oraz prowadzenia czynności w sprawach o wykroczenia z uwzględnieniem omówienia nieprawidłowości stwierdzonych w trakcie kontroli,
3. przeprowadzić egzamin, o którym mowa w § 10 *Wytycznych Nr 69 Komendanta W-MOSG* ze znajomości przepisów oraz zasad uiszczania i nakładania grzywien w drodze mandatów karnych wszystkim upoważnionym funkcjonariuszom w IV kwartale 2025 r.,

4. przeprowadzić rozmowę służbową z funkcjonariuszami prowadzącymi czynności w sprawach o wykroczenia oraz stosujących tryb mandatowy, a także z funkcjonariuszami odpowiedzialnymi za zaprowadzenie gospodarki mandatowej w zakresie stwierdzonych nieprawidłowości i uchybień wymienionych w wystąpieniu pokontrolnym,
5. zwiększyć nadzór przez kadrę kierowniczą PSG w Węgorzewie w zakresie stosowania trybu mandatowego przez podległych funkcjonariuszy w tym zalecane jest, aby kadra kierownicza zapoznawała się niezwłocznie z każdym wystawionym mandatem i wykazywała właściwe reakcje w razie powstania nieprawidłowości lub uchybień.

VII. WNIOSKI

Nie formułowano wniosków pokontrolnych.

W myśl art. 46 ust. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. *o kontroli w administracji rządowej* (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 224) proszę w terminie **30 dni** od otrzymania niniejszego wystąpienia pisemnie poinformować o sposobie wykonania zaleceń, lub przyczyn ich niewykonania albo innym sposobie usunięcia stwierdzonych uchybień. Z wyłączeniem pkt 3 Zaleceń, którego czas na pisemne poinformowanie o sposobie wykonania ustalony jest do dn. **10 stycznia 2026 r.**

Z poważaniem

KOMENDANT
Warmińsko-Mazurskiego Oddziału
Straży Granicznej

plk SG Daniel WOJTASZKIEWICZ
/podpisano elektronicznie certyfikatem kwalifikowanym/

Wykonano w egz. pojedynczym- po nadaniu a/a
Wykonała: A. Bielska ☎ 6643619
Dnia 06.03.2025 r.

